

LBRIS

We know
books

*Povestiri
de Paști
din clasicii ruși*

Traducere din limba rusă
Adrian Tănăsescu-Vlas

editura
Σοφία

București

Bătrânul clopotar (Idilă de primăvară)

VLADIMIR KOROLENKO

S-a lăsat seara.

Satul moșăie liniștit.

Mica așezare ce își găsisese adăpost deasupra râului depărtat, într-o pădure de pini, s-a cufundat în amurgul acela aparte de care-s pline nopțile înstelate de vară, atunci când ceața subțire, ridicându-se de la pământ, îngroașă umbrele codrilor și așterne întinderile deschise cu un văl albastru-argintiu... Totul e liniștit, gânditor, trist.

Caselor sărăcăcioase abia li se văd contururile întunecate; pe alocuri licăresc focuri; rare-

Redactor: Diana-Cristina Vlad

© Editura Sophia, pentru prezenta ediție

ISBN 978-973-136-905-1

Descrierea CIP poate fi consultată la
Biblioteca Națională a României

ori scârțâie câte o poartă; vreun câine mai simțitor începe să latre și amuțește; câteodată, din masa întunecată a codrului ce foșnește lin se disting figurile oamenilor ce merg pe jos, trece un călăreț, scârțâie o căruță: locuitorii așezărilor singuratice din pădure se adună la biserică să întâmpine praznicul primăverii.

Biserica stă pe un delușor, chiar în mijlocul așezării. Ferestrele îi sunt luminate de focuri. Clopotnița – veche, înaltă, întunecată – se confundă cu vârful în bolta cerului.

Scârțâie treptele scării... Bătrânul clopotar Miheici se suie în clopotniță, și în scurtă vreme felinarul lui, ca o stea ce și-a luat zborul și s-a ridicat în văzduh, atârnă în spațiu.

Greu îi vine bătrânului să urce scara piepțișă. Nu-l mai ajută bătrânele picioare, s-a hodorogit, ochii nu mai văd bine... E vremea de acum, e vremea să meargă moșul la odihnă, dar Dumnezeu nu-i trimite moartea. Și-a îngropat băieții, și-a îngropat nepoții, a petrecut la mormânt bătrâni, a petrecut tineri, dar el tot trăiește. Greu!.. De multe ori a întâmpinat praznicul primăverii, a pierdut socoteala

și de câte ori a așteptat chiar aici, în clopotniță, vremea cea rânduită. Și uite că l-a adus Dumnezeu din nou...

Bătrânul s-a apropiat de marginea clopotniței și s-a rezemat cu coatele pe pâlimar. Jos, în jurul bisericii, se îțeau în întuneric mormintele din cimitirul satului; vechile cruci parcă le străjuiau cu brațele lor întinse. Pe ici, pe colo se aplecau deasupra lor mesteceni încă neacoperiți cu frunze... De acolo, de jos, venea către Miheici mirosul aromat de muguri tineri și adia liniștea tristă a somnului de veci...

Ce o să fie cu el peste un an? O să se suie iar aici, în vârful clopotniței, sub clopotul de aramă, ca să deștepte cu lovitura sa răsunătoare noaptea ce dormitează, sau o să zacă... uite acolo, în colțul întunecat al cimitirului, sub cruce? Dumnezeu știe... El este pregătit, iar deocamdată l-a adus Dumnezeu să mai întâmpine o dată praznicul. „Slavă Ție, Doamne!” – șoptește gura bătrânească formula obișnuită, și Miheici privește în sus, la cerul înstelat, ce arde cu milioane de focuri, și își face cruce...

– Miheici, ei, Miheici! – îl cheamă de jos un glas tremurător, bătrânesc și acesta.

Citețul cel încărcat de ani se uită în sus, la clopotniță, chiar își pune palma la ochi, care clipesc și îi lăcrimează, dar tot nu-l vede pe Miheici.

– Ce vrei? Aici sunt! – răspunde clopotarul, aplecându-se din clopotnița sa. Ce, nu mă vezi?

– Nu te văd... Păi nu e vremea să tragi clopotele? Ce zici?

Se uită amândoi la stele. Miile de focuri ale lui Dumnezeu clipesc la ei din înălțime. „Carul” cel de foc e deja sus... Miheici se gândește:

– Nu încă, mai așteaptă oleacă... Știu eu când...

El știe. Nu are nevoie de ceas: stelele Domnului îi spun când vine vremea... Pământul, și cerul, și norul alb, care plutește lin pe bolta cerului, și pădurea întunecoasă, care șoptește jos ceva de neînțeles, și clipocitul râului, care nu se vede în întuneric – toate acestea îi sunt cunoscute, toate acestea îi sunt apropiate... Nu degeaba a trăit aici o viață întreagă...

Înainte de a prinde viață trecutul îndepărtat... Își amintește cum s-a suit cu taica în clopotnița asta pentru întâia dată... Doamne,

Dumnezeule, cât de demult a fost asta și... cât de nu demult!.. Se vede băietan cu părul bălan; ochii i s-au aprins; vântul – dar nu acela care stârnește colbul de pe uliță, ci unul aparte, care bate la mare înălțime din aripile sale ce nu fac zgomot – îi răsfiră pletele... Jos, departe-depart, umblă niște oameni mărunți, și căsuțele satului tot mărunțele sunt, și pădurea s-a tras departe, și poiana rotundă în care se află așezarea lor pare atât de uriașă, aproape fără margini.

– Ia uite-mi-o, aicea-i toată! – zâmbi moșul cărunt, privind la poieniță.

Așa este și viața... În tinerețe nu îi vezi capătul... Dar ia uite-mi-o pe toată ca în palmă, de la început și până la groapa pe care și-a ales-o în colțul cimitirului... Păi – slavă Ție, Doamne! –, e vremea de odihnă. A străbătut cinstit calea cea grea, și țărâna reavănă îi e de acum maică¹. Curând de-acum, curând!

Totuși, e vremea. Privind încă o dată la stele, Miheici s-a sculat, și-a scos căciula, și-a făcut cruce și a început să prindă frânghiile de la clopote... După un minut, o lovitură puternică

¹ Imagine caracteristică pentru folclorul slav (*n. trad.*).

a făcut să tresară văzduhul nopții... A doua, a treia, a patra... umplând unul după altul noaptea dinaintea prăznuirii, ce dormita ușor, s-au revărsat tonurile poruncitoare, prelungi, răsunătoare și melodioase...

Clopotele au amuțit. În biserică a început slujba. În anii dinainte, Miheici cobora întotdeauna pe scară și stătea în colț, la ușă, ca să se roage și să asculte cântarea. Acum însă el a rămas în vârful clopotniței. Îi este greu; pe deasupra, simte o moleșală. S-a așezat pe laviță și, ascultând vuietul care se stingea al aramei z buciumate, a căzut adânc pe gânduri. Despre ce? Nici el nu prea ar fi putut răspunde la întrebarea asta... Felinarul lui arunca o lumină slabă în vârful clopotniței. Clopotele, care dăgăne surd, s-au cufundat în beznă; de jos, din biserică, se auzea din când în când ecoul surd al cântării ca un zgomot de talazuri îndepărtate, și vântul nopții vânzolea frânghiile legate de inimile din fier ale clopotelor...

Bătrânul și-a lăsat pe piept capul cărunt, în care mișunau chipuri fără șir. „Cântă troparul!” – cugetă el, și se vede și pe el în biserică. În strană se revărsă zeci de glasuri co-

pilărești; preotul bătrâior, răposatul părinte Naum, „vozglăsuiește” cu glas tremurător vozglasurile; sute de capete de țărani, ca niște spice coapte în vânt, se apleacă și se ridică iar... Țăranii își fac cruce... Toți îi sunt cunoscuți, și toți sunt răposați... Uite chipul aspru al lui taica; uite, și fratele mai mare își face cruce cum se cuvine și oftează, stând alături de tatăl lor; uite-l și pe el însuși, în floarea sănătății și a puterii, plin de nădejde inconștientă în fericire, în bucuriile vieții... Unde este ea, fericirea asta?.. Viața bătrânului scapără ca o flacăra ce se stinge, alunecând ca o rază strălucitoare, iute, ce luminează toate ungherele vieții trăite până acum... Munca peste puteri, amarul, grijile... Unde este ea, fericirea asta? Soarta grea trage zbârcituri peste chipul tânăr, încovoiază spatele puternic, îl învață pe Miheici să ofteze la fel ca fratele lui mai mare...

Uite că în stânga, între muierile satului, plângându-și smerit capul, stă și nevasta lui. Bună muierie a fost, Dumnezeu s-o ierte! De multe chinuri a mai avut parte, amărâta... Nevoile, și munca, și amarul cel fără de scăpare al neamului femeiesc vor usca mândrețea de nevas-

tă; ochii ei se vor înnegura și o expresie de veșnică frică tâmpă în fața neașteptatelor lovituri ale vieții îi va înlocui frumusețea falnică... Și unde e fericirea ei?.. Un singur fiu le mai rămasese, nădejdea și bucuria lor, și pe acela l-a răpus nedreptatea oamenilor...

Uite-l și pe vrăjmașul lui cel bogat: bate mătănii până la pământ, rugându-se să-i fie iertate lacrimile însângerate ale orfanilor; își face semnul crucii în pripă, și cade în genunchi, și bate cu fruntea... Și inima lui Miheici clocotește, arde, iar chipurile întunecate ale icoanelor privesc cu asprime de pe pereți la amarul omenească și nedreptatea omenească...

Toate acestea au trecut, toate acestea sunt acolo, în urmă... Iar acum întreaga lume e pentru el vârful întunecat al clopotniței, unde vântul vuieste în întuneric, vânzolind frânghiile clopotelor...

„Dumnezeu să vă judece, Dumnezeu să vă judece!” – șoptește bătrânul, aplecându-și capul cărunt, și lacrimile curg lin pe obrajii bătrâni ai clopotarului...

– Miheici, ei, Miheici!.. Ce faci, bre, dormiși? – i se strigă de jos.

– A? – a răspuns bătrânul și a sărit repede în picioare. Doamne! Nu cumva chiar am adormit? Așa rușine n-am mai pățit!..

Și Miheici apucă repede, cu mână deprinsă, funiile. Jos, ca un furnicar, se mișcă gloata de țărani: prapurii flutură în văzduh, sclipind cu stofa lor aurită... Uite că au înconjurat biserica, și la Miheici ajunge strigătul bucuros:

– Hristo-o-os a înviat din mo-orți!..

Și strigătul acesta stârnește un val în inima bătrânească...

Și i se pare lui Miheici că mai puternic ard în întuneric focurile lumânărilor de ceară, și că mulțimea e și mai mișcată, și că mai tare au fluturat prapurii, și că vântul, trezit din somn, a apucat valurile sunetelor și, cu smucituri largi, le-a purtat în sus, contopindu-se cu sunetul puternic al prăznuirii...

Niciodată nu mai trăsese clopotele așa bătrânul Miheici.

Părea că inima lui preaplină trecuse în arama moartă, și sunetele cântau parcă, se înfiorau, râdeau și plângeau și, împletindu-se într-un minunat șirag, zburau în sus, la însuși cerul înstelat – și stelele scăpărau mai tare, se

înflăcărau, și sunetele tremurau și se revărsau, și iar cădeau la pământ cu mângâiere plină de dragoste...

Un bas puternic striga și arunca tonuri poruncitoare, puternice, care umpleau cerul și pământul: „Hristos a înviat!”

Și doi tenori, tresărind de loviturile venite una după alta ale inimilor de fier, îi țineau bucuros și răsunător isonul: „Hristos a înviat!”

Iar cei doi discanți mai mititei, parcă grăbindu-se pentru a nu rămâne în urmă, se împleteau între cei mari și cu veselie, ca niște copii mici, se întreceau cântând: „Hristos a înviat!”

Și părea că bătrâna clopotniță tremură și se clatină, și că vântul, care bătea chipul clopotarului din toate părțile, tremură din aripile-i puternice și repetă: „Hristos a înviat!”

Și inima bătrână a uitat de viața plină de griji și de supărări... A uitat bătrânul clopotar că pentru el viața s-a strâns în vârful posomorât și strâmt al clopotniței, că este singur pe lume, ca o buturugă bătrână, spartă de vremea rea... Aude cum sunetele acestea cântă și plâng, zboară sus, la cer, și cad jos, la pământ, și i se pare că e înconjurat de fii și de nepoți,

că glasurile lor pline de bucurie, glasurile celor mari și ale celor mici, se amestecă într-un singur cor și-i cântă despre o fericire și o bucurie pe care el nu le-a văzut în viața sa... Și trage de frânghii bătrânul clopotar, și lacrimile îi fug pe chip, și năluca fericirii face să-i bată mai tare inima...

Iar jos oamenii ascultau și își spuneau unul altuia că moș Miheici nicidecum n-a tras așa de minunat clopotele...

Deodată însă clopotul cel mare a tresărit șovăitor și a amuțit... Tulburate, glasurile clopotelor mai mici au scos un tril neterminat și l-au și curmat, ascultând cu încordare, parcă, nota prelungă, cu răsunet trist, ce tremură, și se revărsă, și plânge, stingându-se puțin câte puțin în văzduh...

Bătrânul clopotar s-a lăsat istovit pe laviță, și două lacrimi de pe urmă se rostogolesc lin pe obrazii palizi.

Hei, trimiteți schimbul! Bătrânul clopotar a terminat de tras clopotele...